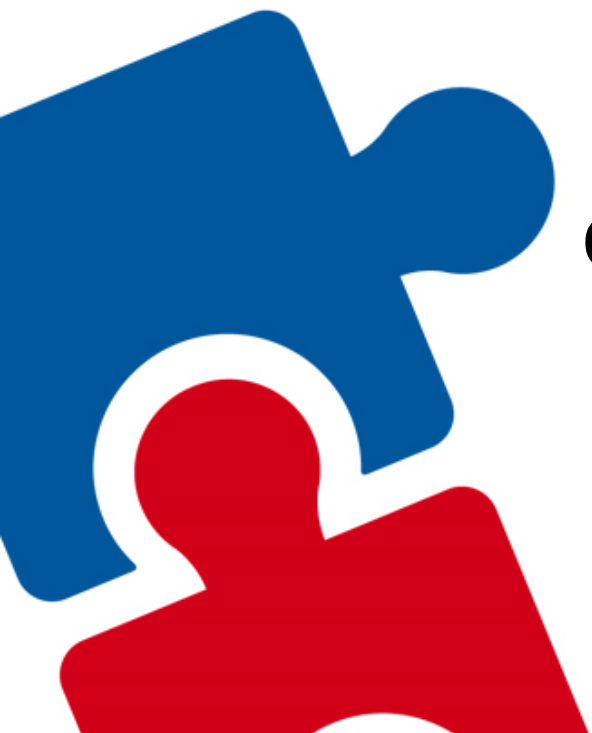


# Vzdělávání úředníků státní správy a samosprávy v oblasti nového soukromého práva a doprovodné legislativy, reg. č. CZ.1.04/4.1.00/B6.00021



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

# Rodinné právo



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Obsah

- 1. manželství**
- 2. manželské majetkové právo**
- 3. příbuzenství a švagrovství**
- 4. osvojení**
- 5. vyživovací povinnost**
- 6. jiné formy péče o děti**



# Rodinné právo v NOZ

Rodinné právo bylo upraveno v samostatném zákoně o rodině („ZOR“). NOZ začleňuje rodinné právo zpět do občanského zákoníku. Nabytím účinnosti NOZ k 1. lednu 2014 tak přestal platit zákon o rodině.

NOZ mění některá ustanovení za účelem snadnějšího porozumění textu. Navrací některé instituty, které naše právo již dříve znalo (např. osvojení zletilého). Zároveň zavádí nové instituty (např. rodinný závod) osvědčené v zahraniční právní úpravě.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Vznik manželství

Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle snoubenců, že spolu vstupují do manželství.





Víte, že?

Nový občanský zákoník i nadále zachovává možnost volby mezi civilním a církevním sňatkem.



Víte, že?

Forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Zákonné překážky pro uzavření manželství

- nedostatek věku
- nedostatek svéprávnosti
- trvajících manželství, registrované partnerství a dále jiný obdobný svazek uzavřený v zahraničí
- příbuzenství
- svěření do péče jiné osoby, poručenství, pěstounství



# Neplatnost manželství

*Kamarádi Honza a Jirka se sejdou v hospodě. Honza je čerstvě ženatý a pohádal se s manželkou, protože mu zakázala jít do hospody. Proto se Honza Jirky ptá: „může být manželství neplatné?“*

Ano, může.

*Hádka s manželkou však není důvodem pro neplatnost manželství...*

# Neplatnost manželství

Za neplatné manželství se považuje takové, které vzniklo, hledělo se na něj jako na platné a jeho neplatnost prohlásil soud. NOZ rozlišuje zákonné překážky neplatnosti manželství. Bylo-li manželství prohlášeno za neplatné, považuje se za neuzavřené. Soud dále prohlásí na návrh jednoho z manželů manželství za neplatné, pokud byl projev vůle o vstupu do manželství učiněn pod nátlakem (např. užitím násilí), anebo v důsledku omylu o totožnosti snoubence, nebo o povaze sňatečného právního jednání.

# Zdánlivé manželství

Naopak zdánlivé manželství je takové manželství, které nikdy nevzniklo. Soud může i bez návrhu určit, že manželství není.



# Manželství nevznikne, pokud:

- nebyly v projevu vůle o vstupu do manželství nebo ve sňatečném obřadu nebo v souvislosti s ním u jednoho ze snoubenců splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je pro vznik manželství nutno bezvýhradně trvat.
- není církevní sňatek uzavřen před orgánem oprávněné církve.
- snoubenci v případě církevního sňatku nepředložili osvědčení matričního úřadu, že splnili všechny požadavky zákona pro uzavření manželství. To se nevztahuje na sňatečný obřad v případě přímého ohrožení života snoubence.
- mezi vydáním výše uvedeného osvědčení a uzavřením sňatku uplynula doba delší než šest měsíců (podle ZOR tři měsíce).



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Povinnosti a práva manželů

NOZ nově upravuje:

- právo manžela na informace o příjmech, stavu jmění a o stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech druhého manžela.
- povinnost manžela brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností.



Víte, že?

NOZ upravuje povinnost manžela brát zřetel na zájem rodiny, druhého manžela a nezletilého dítěte při volbě svých pracovních, studijních a podobných činností.

# Obvyklé vybavení rodinné domácnosti

- nový institut NOZ

Obvyklé vybavení rodinné domácnosti tvoří soubor movitých věcí, které slouží běžně nezbytným životním potřebám rodiny a jejích členů. Není kladen důraz na to, která z těchto věcí patří oběma manželům, nebo jen jednomu z nich.

# Obvyklé vybavení rodinné domácnosti

*Manžel prodal ledničku, aniž o tom informoval svou manželku. Protože se nejednalo o věc zanedbatelné hodnoty, potřeboval k tomu její souhlas. Manželka se proto může dovolat neplatnosti právního jednání manžela.*



# Rodinný závod

- nový institut NOZ

Jak již název napovídá, pracují v rodinném závodě členové rodiny a rodinný závod je ve vlastnictví některé z těchto osob. O zásadních otázkách rozhodují všichni členové bez zřetele na vlastnictví nebo spoluvlastnictví.

# Rodinný závod

*Již přes generace vlastní rodina Špačkových vinici na jižní Moravě. Na obhospodařování vinné révy, její sklizni, zpracování, prodeji, (degustaci), se podílí všichni členové rodiny: dědeček, syn s manželkou a vnoučaty a dcera s přítelem. Celý vinohrad má ve vlastnictví jen dědeček. Na stará kolena si chce ale přilepšit a rozhodne se vinohrad prodat. Protože však jde o zdroj obživy celé rodiny, musí o prodeji vinohradu rozhodnout všichni zúčastnění většinou hlasů.*



## Víte, že?

I přestože práva a povinnosti členů rodiny nejsou k rodinnému závodu upravena smlouvou (např. zakládající mezi stranami pracovní poměr), podílejí se členové rodiny zúčastnění na provozu rodinného závodu na zisku z něho.

# Rodinný závod vs. bezdůvodné obohacení

*Vnučky pomáhají celé léto a o víkendech dědečkovi na vinohradu. Rády by si něco koupily na sebe, ale rodiče jim nedávají kapesné, tak poprosí dědu, aby jim za výpomoc něco dal. Jenže ten nemá pocit, že by jim musel něco dávat. Podle předešlé právní úpravy mohly nárokovat bezdůvodné obohacení. Podle NOZ se budou aplikovat ustanovení o rodinném závodu.*

# Registrované partnerství

Úprava registrovaného partnerství je i nadále upravena zvlášť v zákoně o registrovaném partnerství.



# Manželské majetkové právo

Společné jmění manželů bylo upraveno v § § 143–151 OZ, nikoliv tedy v ZOR.

V NOZ je manželské majetkové právo zařazeno do části druhé k právu rodinnému.

# Manželské majetkové právo

Snoubencům i manželům nová úprava umožňuje lépe si uspořádat své majetkové poměry vzhledem k svým potřebám. NOZ upravuje také ochranu třetích osob v souvislosti se společným jměním a práva a povinnosti při zániku manželství.

# Společné jmění manželů

Součástí společného jmění manželů je to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů.

Pokud manžel za trvání manželství převezme dluhy bez souhlasu své manželky, nejsou podle úpravy NOZ součástí společného jmění manželů.



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)



# Majetkové režimy

- zákonný
- dohodnutý mezi snoubenci nebo manžely ve smlouvě
  - oddělených jmění
  - vyhrazující vznik společného jmění ke dni zániku manželství
  - rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu
- založený rozhodnutím soudu

# Veřejný seznam smluv o modifikaci manželského majetkového práva

Podle OZ i NOZ vyžadují smlouvy, kterými se mění režim společného jmění manželů, formu notářského zápisu. NOZ počítá se zavedením veřejného seznamu, do kterého se budou zapisovat smlouvy o modifikaci majetkového režimu, jen pokud to v nich bylo ujednáno; jinak na žádost obou manželů. Rovněž se do něho budou zapisovat i soudem zasláná rozhodnutí o manželském majetkovém režimu.

# Bydlení manželů v bytě manžela

*Manželé s dětmi bydlí v bytě, s kterým má právo nakládat jen manžel (protože je jeho vlastníkem). Manžel pak nesmí bez písemného souhlasu manželky byt prodat nebo k bytu zřídit právo, jehož výkon by byl neslučitelný s bydlením rodiny. To je možné jen v případě, zajistí-li manžel rodině po všech stránkách obdobné bydlení s bydlením dosavadním.*



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Bydlení manželů v nájmu

*Manželé mají společné nájemní právo k bytu, v němž bydlí spolu se svými dětmi. Manžel se rozhodne bez písemného souhlasu manželky nájem ukončit. Manželka se proto může dovolat neplatnosti tohoto právního jednání.*

# Domácí násilí

Domácí násilí bylo upraveno jen např. v Trestním zákoníku, anebo občanském soudním řádu.

NOZ tuto úpravu doplňuje i hmotněprávní úpravou. Příkladem posloužila právní úprava Slovenska, Rakouska, Itálie a SRN. Ustanovení proti domácímu násilí se vztahují i na ostatní osoby, které s manžely bydlí.

# Vyloučení práva manžela bydlet

*Manželé bydlí ve společném bytě. Manžel ji však neustále bije a slovně napadá, a to nejen tehdy, kdy se opije. Pro manželku je tato situace již nesnesitelná a ráda by ji řešila. Svou situaci může řešit například tím, že podá soudu návrh, aby bylo druhému manželovi omezeno, případně i vyloučeno právo v bytě bydlet (nejdéle však na dobu šesti měsíců).*

# Manželství zaniká:

- smrtí (nebo prohlášením za mrtvého jednoho z manželů)

Smrt je považována za přirozený způsob zániku manželství, a proto jej NOZ již výslovně nestanoví. Stejně tomu je v německé i rakouské právní úpravě.

- rozvodem

NOZ zachovává úpravu rozvodu, jak byla v ZOR.

- změnou pohlaví

# Příbuzenství

Příbuzenství je vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením.





# Švagrovství

NOZ navrácí pojem švagrovství, které naše soukromé právo znalo do roku 1964. Švagrovství je poměr obdobný příbuzenství. Vznik švagrovství je vázán na vznik manželství (nikoliv např. registrovaného partnerství). Zánikem manželství švagrovství nezaniká v případě, že manželství zaniklo smrtí jednoho z manželů.

# Mateřství

*„Mater semper certa est.“*

Matkou dítěte je žena, která dítě porodila.



# Mateřství

*Paní Eliška si přeje mít početnou rodinu, ale již dlouho nemůže se svým manželem otěhotnět. Biologické hodiny tikají, a proto se rozhodne co nejdříve situaci řešit. Lékařka jí sdělí, že je neplodná. Navrhne jí, aby s manželem zkusila cestu asistované reprodukce. Vajíčka dárkyně budou oplozena spermiemi jejího manžela a poté přenesena do dělohy paní Elišky. Matkou narozeného dítěte bude paní Eliška a ne dárkyně.*



esf

evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Otcovství je založeno:

- zákonnou domněnkou, že otcem dítěte je manžel, narodí-li se dítě za trvání manželství nebo do tří set dnů po jeho zániku

V případě, kdy se dítě narodí z umělého oplodnění, se za otce považuje muž, který dal k umělému oplodnění své partnerky souhlas.

- souhlasným prohlášením matky a muže, který o sobě prohlásí, že je otcem dítěte
- rozhodnutím soudu



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Otcovství

*Paní Jana se svým manželem Milanem již tři roky nežije. Otěhotní přitom s přítelem Karlem. Rychle zahájí řízení o rozvod manželství, ale dle zákonné domněnky by byl otcem Milan. Pokud Milan, Karel i Jana u soudu shodně prohlásí, že Milan není otcem, ale otcem je Karel, bude otcem dítěte již rovnou zapsán Karel.*

# Popření otcovství

Manžel může popřít u soudu své otcovství do šesti měsíců ode dne, kdy se dozvěděl o pochybnostech, že je otcem dítěte, které se narodilo jeho manželce. Popřít své otcovství u soudu může však nejpozději do šesti let (podle předešlé právní úpravy do tří let) od narození dítěte.

# Popření otcovství z pohledu ÚS, ESLP

Už OZ reagoval na rozhodnutí Ústavního soudu (Pl. ÚS 15/09), který konstatoval, že nastavení popěrné lhůty nebylo v souladu s ústavním pořádkem.

Délka popěrné lhůty stanovená NOZ je v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva: Rasmussen proti Dánsku a vychází i z délky popěrných lhůt stanovených v některých zahraničních právních úpravách (na Slovensku tři roky, ve Francii pět a deset let).

# Popření otcovství po uběhnutí lhůt

Ve výjimečných případech může dojít k popření otcovství i poté, co již uběhly lhůty pro popření otcovství. NOZ upouští od zasahování Nejvyššího státního zástupce, napříště bude v této věci rozhodovat soud.



# Osvojení

NOZ se vydal cestou posílení ochrany osvojovaného dítěte a zdůraznění jeho zájmů v celém procesu osvojení. NOZ se navrácí k úpravě institutu osvojení zletilé osoby, který byl u nás znám do roku 1949.

osvojenec: člověk, který má být osvojen

osvojitel: člověk, který osvojence osvojuje



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení

- nezletilého

Jedná se o přijetí cizí osoby za vlastní (statusová změna) za účelem vzniku nové rodiny pro nezletilé dítě. O této statusové změně rozhoduje na návrh soud.

- zletilého

- osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého

- osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení nezletilého

- osvojitelem může být pouze zletilý a svéprávný člověk, který svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvody a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, bude pro osvojované dítě dobrým rodičem.
- mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem musí být přiměřený věkový rozdíl (ne menší než šestnáct let).
- bylo-li osvojeno dítě, které je rodičem, vztahují se účinky osvojení i na jeho dítě.



Víte, že?

Bylo-li osvojeno nezletilé dítě, které je rodičem, vztahují se účinky osvojení i na jeho dítě.



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení nezletilého

- k osvojení je třeba i souhlasu dítěte. Ten dá buď opatrovník, anebo dítě samo, pokud je mu alespoň dvanáct let.
- rodič, který nedosáhl věku šestnácti let, nemůže dát souhlas k osvojení.
- pokud osvojenec nesouhlasí se změnou příjmení, rozhodne soud, že osvojenec bude ke svému příjmení připojovat příjmení osvojitele.



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Preadopční péče

Podle ZOR muselo být dítě před rozhodnutím soudu o osvojení nejméně po dobu tří měsíců v péči budoucího osvojitele.

Preadopční péče osvojitele o osvojované dítě neskončí dle NOZ dříve než uplynutím šesti měsíců.

# Novinky v osvojení nezletilého

- možnost požádat soud o utajení osvojení (jak ze strany osvojitele, tak pokrevního rodiče).
- soud může podle okolností případu i bez návrhu nařít dohled nad úspěšností osvojení.
- právo osvojence seznámit se s obsahem spisu po nabytí svéprávnosti.
- osvojitel je povinen osvojence informovat o tom, že byl osvojen, a to nejpozději do zahájení školní docházky.



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Zrušení osvojení

Osvojení, vyjma osvojení nezrušitelného, mohl soud před 1.1.2014 zrušit jen z důležitých důvodů na návrh osvojence nebo osvojitele. Osvojení mohlo být provedeno také tak, že ho nešlo zrušit. Nezrušitelné osvojení šlo aplikovat jen v případě, bylo-li dítě starší jednoho roku.

Osvojení nelze podle NOZ zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí o osvojení. Je-li to v souladu se zájmy dítěte, může soud na návrh osvojitele rozhodnout i před uplynutím doby tří let od rozhodnutí o osvojení, že je osvojení nezrušitelné.



# Osvojení zletilého

Osvojení zletilého je významné především z hlediska dědění, kdy osvojenec dědí v první zákonné třídě dědiců a zároveň nevstupuje v dědické právo osvojitele vůči jiným osobám. O osvojení rozhodne soud na návrh osoby, která chce zletilého osvojit. K návrhu se zletilý připojí.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení zletilého

Osvojení má právní následky pro osvojencovy potomky jen pokud se narodili později. Osvojenec si ponechává své dosavadní příjmení, ale se souhlasem osvojitele může ke svému příjmení připojit i příjmení osvojitele. Má-li již osvojenec nebo osvojitel připojované příjmení, nemůže dojít k ztrojení příjmení.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého

Zletilého lze osvojit, jestliže:

- přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem,
- v době podání návrhu na osvojení byl osvojovaný nezletilý,
- osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti,
- osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého

*Dříve mohly být společně osvojeny pouze nezletilé děti, nikoliv jejich dospělí sourozenci, což často vedlo k rozdělení rodiny.*

# Osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého

- osvojenci a jeho potomkům nevzniká osvojením příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele a nenabývají vůči nim žádných majetkových práv.
- osvojitel osvojením nenabývá vůči osvojenci a jeho potomkům žádných majetkových práv.
- osvojenec (a jeho potomci) osvojením nepozbývá práv ve vlastní rodině.



esf

evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého

*K osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého, bude docházet výjimečně. Osvojovat si zletilého budou často osoby, které nemají potomky (pokrevní nebo právní), nemají pokračovatele ve svém díle nebo jimž jejich potomci neposkytují náležitou pomoc v nemoci nebo ve stáří, jsou nedosažitelní, pobývají neznámo kde atd.*

# Osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého

*Slečna Hana svého otce viděla dvakrát v životě. Vychovával ji a staral se o ni druhý manžel její matky, pan Jaroslav. Protože otec slečny Hany nedal nikdy souhlas k jejímu osvojení a posílal výživné i pohledy k Vánocům, nebylo možné ji osvojit bez jeho souhlasu. Nyní, když už je Hana dospělá, může se rozhodnout, zda ji Jaroslav osovjí jako zletilou.*

# Práva a povinnosti rodičů a dětí

Rodiče a děti mají vůči sobě navzájem práva a povinnosti, kterých se nemohou vzdát či zříci. Účelem práv a povinností rodičů k dítěti je zajištění hmotného i morálního prospěchu dítěte. NOZ navazuje na předešlou právní úpravu, některá ustanovení však zpřesňuje a podrobněji rozvádí.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)



# Druhy poměrů mezi rodiči a dětmi:

- práva osobní povahy (např. právo dát souhlas s osvojením, určení jména a příjmení dítěte,...)
- rodičovská odpovědnost
- vyživovací povinnost

# Práva a povinnosti rodičů a dětí

NOZ podrobněji upravuje vzájemná práva a povinnosti mezi rodiči a dětmi, které jsou založeny na rodičovské odpovědnosti:

- právo dítěte stýkat se s druhým rodičem, pokud soud takový styk neomezí nebo nezakáže. Soud může určit podmínky styku (místo, kde k němu má dojít nebo určit osoby, které se mohou nebo nemohou styku účastnit).
- povinnost rodičů vzájemně si sdělovat vše, co se týká dítěte a jeho zájmů.
- povinnost a právo rodičů pečovat a spravovat jmění dítěte. Peněžní prostředky nesloužící ke krytí výdajů souvisejících s majetkem dítěte musí rodiče bezpečně uložit.



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Styk dítěte s osobou blízkou

Pokud má dítě k osobám příbuzným či společensky blízkým dlouhodobý citový vztah, pak mají tyto osoby právo se s dítětem stýkat. Tyto osoby, jakož i dítě mají právo domáhat se naplnění svého práva u soudu.

# Styk dítěte s osobou blízkou

*Rozvedená matka má syna s manželem z prvního manželství. Po rozvodu si najde nového muže, za kterého se po delší známosti provdá. Druhý manžel si velmi oblíbí jejího syna, chodí spolu na fotbal a všestranně si rozumí. Po deseti letech společného soužití si muž najde mladší atraktivnější ženu a s manželkou se rozvedou. Protože rozvedená manželka na bývalého manžela zanevřela, neumožňuje bývalému manželovi stýkat se s jejím synem. To však bývalého manžela velmi mrzí a rád by tuto situaci vyřešil. Bývalý manžel má dle NOZ právo se i po rozvodu stýkat se synem své bývalé manželky.*

# Styk dítěte s osobou blízkou

*Vychovává-li matka dítě sama a pomáhá jí v tom sestra, k níž má dítě hluboký citový vztah, pak má sestra právo se s dítětem stýkat i poté, co již nemají se sestrou vřelý vztah a sestra jí v tom brání.*

# Svěření dítěte do péče po rozvodu rodičů:

- jednomu z rodičů
- oběma rodičům společně (rodiče s tím musí souhlasit)
- oběma rodičům střídavě

Po rozvodu rodičů je možné dítě svěřit také do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte.

# Vyživovací povinnost

- mezi manžely
- mezi rozvedenými manžely

Rozvedený manžel má právo na výživné, pokud není schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním.

- mezi rodiči a dětmi
- mezi potomky a předky
- výživné a úhrada některých nákladů neprovdané těhotné ženě nebo matce

# Placení výživného

Podle předešlé právní úpravy se kromě některých zvláštních případů platilo výživné vždy jednou měsíčně.

Toto pravidlo NOZ ponechává, avšak také připouští, aby soud rozhodl o výživném i jinak. Navíc se mohou osoba povinná a oprávněná dohodnout na jiném režimu, který jim bude vyhovovat.



# Jiné formy péče o děti

- poručenství
- pěstounství
- svěření dítěte do péče jiné osoby
- ústavní výchova



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Poručník

Poručník je jmenován soudem, pokud dítě nemá žádného rodiče, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Poručník musí být plně svéprávný a svým způsobem života zaručovat, že je schopen funkci řádně vykonávat. Podléhá dozoru soudu. Sestavuje soupis jmění jak na počátku, tak na konci funkce. Pravidelně předkládá soudu zprávy o dítěti, jeho vývoji a účty ze správy jmění. Poručník nemá vůči dítěti vyživovací povinnost. Rodič má možnost konkrétního člověka výslovně vyloučit.

# Poručenství

*Matka vychovává sama své dítě a trpí nevyléčitelnou nemocí. Ve své poslední vůli proto navrhne, aby po její smrti vychovával její dítě bratr. Pokud bude bratr po sestřině smrti ustanoven poručníkem, bude mu náležet hmotné zabezpečení jako pěstounovi.*

# Pěstounství

Pěstounství je osobní péčí o dítě třetí osobou (příbuzný i jiná osoba), nedochází k přijetí cizího dítěte za své jako v případě osvojení. Výživné platí rodiče státu a ten je vyplácí pěstounovi v rámci dávek pěstounské péče. Využívá se zpravidla v případech, kdy rodiče nedali souhlas s osvojením. Děti svěřené do pěstounství své rodiče znají a předpokládá se tedy i styk rodiče s dítětem.

# Pěstounství jako dočasná péče

Pěstounství by mělo být vnímáno spíše jako dočasná péče, během níž by mělo dojít k sanaci původní rodiny tak, aby se do ní mohlo dítě co nejdříve vrátit. Tento typ pěstounství by měl napomoci při snižování počtu dětí, kterým je nařízena ústavní výchova. Pěstounství má přednost před ústavní výchovou.



evropský  
sociální  
fond v ČR



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)

# Pěstounství

Soud může pěstounství vymezit na dobu určitou (například po dobu pobytu rodiče v léčebně), ale i neurčitou.

Rodiče mohou děti požadovat i zpět (to je v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva: Kutzner proti SRN).

# Svěření dítěte do péče jiné osoby

Soud svěří dítě do péče pečující osobě, nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník. Nejčastěji půjde o přechodné řešení, v němž rodiče nemohou dočasně o dítě pečovat. Dítě má nárok na výživné. Výživné platí rodiče přímo pečující osobě.

# Ústavní výchova

Soud nařídí ústavní výchovu jen jako nezbytné opatření. Soud však musí vždy zvážit, zda dítě přednostně nesvěří do péče konkrétní osoby. Nedostatečné bytové poměry nebo majetkové poměry rodičů dítěte nebo osob, kterým bylo dítě svěřeno do péče, nemohou být samy o sobě důvodem pro rozhodnutí soudu o ústavní výchově.



evropský  
sociální  
fond v ČR



EVROPSKÁ UNIE



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)



# Ústavní výchova

Možnost umístění dítěte do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu nemůže sama o sobě odůvodňovat jeho násilné odnětí biologickým rodičům. Takový zásah musí být vskutku nezbytný s ohledem na další okolnosti (z judikatury Evropského soudu pro lidská práva: Havelka a ostatní proti České republice).

# Trvání ústavní výchovy

Ústavní výchovu lze nařídít nejdéle na dobu tří let. Soud ji může o další tři roky prodloužit nebo zrušit. Z důležitých důvodů může soud ústavní výchovu prodloužit až o jeden rok po dosažení zletilosti.

# Opatrovnictví

- kolizní

Kolizního opatrovníka jmenuje dítěti soud, hrozí-li střet zájmů dítěte na straně jedné a jiné osoby na straně druhé.

- pro správu jmění dítěte
- z jiného důležitého důvodu

Děkuji za pozornost 😊



OPERAČNÍ PROGRAM  
LIDSKÉ ZDROJE  
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME  
VAŠI BUDOUCNOST  
[www.esfcr.cz](http://www.esfcr.cz)